

<div>K-MOOC</div> <div>ÓBUDAI EGYETEM</div>	<div>BIOETIKA</div> <div>ÉLET-, CSALÁD-, EGÉSZSÉG- ÉS KÖRNYEZETVÉDELEM</div>	<div>KOVÁCS SZABOLCS</div> <div>BABES-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM</div>
<div>8.1. A házasság alapja</div> <div>8.2. Házasság és szexualitás</div> <div>8.3. Szexuális magatartás</div>	<div>8. A nemi szerepek. A házasság biológiai és keresztyén-etikai alapjai. A házasság intézményének genealógiája</div>	
	<div> <div>8.1. A nemi szerepek. A házasság biológiai és keresztyén-etikai alapja</div> <div> <p>Antropológiai értelemben jelentős adatokkal kell ezt a 21. században igencsak sokat vitatott kérdést megközelítenünk. Mielőtt a szexualitás bármely kérdéskörét tárgyalnánk a nemiségében különböző embernek kell némi figyelmet szentelni.</p> <p>Differenciálódásnak nevezzük a szexuális ember ősi megjelenését, mely a férfi és nő kettősségben jelenik meg. Még ahol mindkét nem ismertetőjegyei és szervei kialakultak is, az egyik mindig döntő.</p> <p>Nemi hovatartozás alatt azt értjük, hogy az ember a két nem egyikéhez tud tartozni egyszerre. Még operatív beavatkozás által sem lehet egyszerre mindkét lehetőséget egyszerre és teljesen megélni.</p> <p>Különbségek alatt beszélünk kell a testi-biológiai különbségről, valamint pszichikai és viselkedési különbségről.</p> <p>A) A testi-biológiai különbségek kapcsán nem kifejezetten a szervi különbözőséget említjük, mint egyetlen differenciálási alapot, hanem a biológiai életritmusba ágyazódó ciklikusságot. A nő esetében ez a ciklikusság évtizedekig meghatározó, míg a férfinál ez a biológiai sajátosság hiányzik.</p> <p>Másik megfigyelés a szexuális alap beágyazódása, mely a nőnél sokkal mélyebb. Az élet továbbadása által a nő életereje sokkal nagyobb mértékben kerül igénybevételre, mint a férfié. A nő a nemiségét ezáltal közvetlenebbül és folyamatosan, a férfi pedig nagyobb distanciával éli meg (Weber, 1999).</p> <p>B) A pszichikai különbségek felsorolás óvatosságra int. A 40-es években kibontakozó amerikai irányzat Margaret Mead kutatási eredményeire alapozva azt az elvet vallotta, hogy a nemi különbségeket kifejezetten a kulturális és társadalmi elképzelések alakítják. Derek Freeman 1982-ben cáfolja ezt az eredményt, mégis a nemi különbözőség akár kulturális hatását, akár eredet alapján azonosítható viselkedési és szokási különbözőségeit <i>nehéz egyértelműen beazonosítani</i>.</p> <p>Amire azonban fontos odafigyelni, hogy az összehasonlításokból fakadó különbözőségeket ne csak az egyik nem (pl. férfi) alapján tegyük a másik nem rovására.</p> <div> <div>Elérendő cél, hogy a jogi egyenlőség mellett a nemi egyenlőség is megvalósuljon, azaz a nemi diszkrimináció alapján történő megkülönböztetés egyre inkább visszaszoruljon.</div> </div> <p>Végső soron nem a nemi különbségek hatnak leginkább, hanem az, ami összeköt. Mindkét nem magában hordja a másik biológiai attribútumának egy részét, hasonlóképpen, a lelki apparátus is magában hordozza a másik nem bizonyos lelki sémáit.</p> <p>Másik kapcsolódási pont a társadalmi és kulturális hovatartozás lehetősége. Harmadikként a kölcsönös vonzódást említhetjük, mely nem eltávolítja a nemeket, hanem éppen egymáshoz vonzza.</p> <p>A szexuális viselkedés bibliai vonatkozásai</p> <p>Két okból is foglalkoznunk kell ezzel a témával: egyrészt, sajátosan keresztyén kultúrkörben élünk, mely meghatároz bennünket évszázadok óta, másfelől pedig tisztázni kell a bibliai állásfoglalások elleni felvetéseket, mely szerint a bibliai tanítás korlátozza a szexualitás széleskörű megélését.</p> <p>1. A szexualitás bibliai előfordulásai alapján megállapítható, hogy egyik korban sem értékelik negatívan, hanem a törvény keretein belül jónak minősül. A szexualitás sosem kerül dicsőítésre, mivel ez is, mint az ember, teremtett valóság.</p> <div> <div>Az Ószövetségben utalásokat találunk a házasság sajátos formáira, amit <i>poliginiának</i> (egy férfinak több felesége) nevezünk. Az Ószövetségben nem találkozunk a monogámiára való erkölcsi tanítással, de a poligámia tiltásával sem. A házasság ebben a korban és kultúrkörben nyitott szexuális megélést tett lehetővé a többnejűség, akár pedig a szolgálókkal folytatott nemi kapcsolat révén (1Móz 30.)</div> </div> <p>2. A szexualitás nem ártalmatlan, ezért annak megélését szabályozni kell, különben kisiklások és kudarcok támadnak belőle.</p> <div> <div>Ide tartozik Támár vérfertőző esete testvérével, Amnonnal (2Sám 13), Dávid, aki Betsabét elcsábította (1Kir 1), Salamon, aki idegen feleségei tanácsára elfordul Istentől (1Kir 11).</div> </div> <p>3. A szexualitást nem lehet önkényesen alakítani. Isten előtt felelni kell érte.</p> <p>4. A házasság a Bibliában az Isten által megáldott stabil közösségnek bizonyul, melynek védelme különösen fontos. Ennélfogva, a házasságtörés tilalma a legfontosabb parancsok egyike. A házasság monogamizálása és felbonthatatlansága annak perszonalizálási törekvését mutatja.</p> <p>5. A szexuális érintkezés eseménye a házasságra korlátozódik. A házasságon kívüli szexuális kapcsolatokat egyre inkább elvetik, mindezt a homoszexualitás és a prostitúció, mint személytelen kapcsolat visszaszorítására</p> <p>6. A házasságban a szexuális kapcsolatra érvényes, hogy az élet továbbadására irányul.</p> <div> <div>A bibliai álláspontok kötelezősége nem kérdéses. Inkább ott találunk dialógusra lehetőséget, hogy a Biblia irányvonalakat határoz meg, melyen belül az adott kor és társadalmi igény szerint további konkretizálás szükséges. A Biblia ad válaszokat, de nem olyant, amiben minden lényeges részlet szerepel.</div> </div> </div> </div>	

8.1. A házasság alapja
8.2. Házasság és szexualitás
8.3. Szexuális magatartás

8. A nemi szerepek. A házasság biológiai és keresztyén-etikai alapjai. A házasság intézményének genealógiája

8.2. A házasság intézményének genealógiája

A **patrisztikus korban** (Krisztus utáni első századok) sosem tekintették a **szexualitást** minden kérdés legfontosabbikának és a tisztaság megőrzése sem számított **keresztyén erkölcsi maximumnak**.

Ebben az őskeresztyéni korban a szüzesség megőrzése és a nemi aszketizmus egy erősödő tendencia volt. Ezt ellensúlyozva vált hangsúlyosabbá a házasságban való szexualitás megélése. Ilyen, a házasságban való élés értékére vonatkozó írásokat találunk **Tertullianusnál, Alexandriai Kelemennél (II. század), aki értékesebbnek tartja a házasságot a szüzességnél.**

Alexandriai Kelemen azt tartja a házasságról, hogy nehezebb az önmegtartóztatásnál, de olyan hely, amely nagyobb állhatatossághoz vezet és olyan érték, melyet szentnek kell tekinteni.

Nazianszoszi Gergely szerint a házasság nem eltaszít, hanem **közelebb visz Istenhez. Chrysostomos** (Aranyszájú Szent János) érdemét dicséri, hogy bibliai alapokból kiindulva a házasságnak belső életét írta le, túlmutatva a szexuális egyesülés szempontján és a nemzés célján.

Augustinus (Szent Ágoston) tanításában sarkalatos pont a szexuális élvezet akarása, mely bűnnek számít még a házasságon belül is. Az élvezetet csak a gyermeknemzés, a hűség és fölbonthatatlanság triásza teheti értelmessé és megengedetté. Augustinus tanításában vonzó szempont, hogy a **szexualitást és a szexuális cselekedetet egy tágabb teológiai és emberi összefüggésben nézte.**

Aurelius Augustinus
354-430

A **patrisztikus kor nagy vívmányának** azt tartjuk, hogy **kiállt és megmaradt a szexualitás kettős bibliai tanítása mellett. Pál apostol tanítása szerint a házasság és a szűzi önmegtartóztatás egyformán járható létmód és kedves Isten előtt. A házasságon kívüli szexuális viselkedést azonban minden korban kompromisszum nélkül elítélték.**

Augustinus szexualitásról és házasságról szóló értelmezése saját korában és az azt követő századokban döntő befolyással bírt.

A középkor

A **középkori skolasztikusok** tovább gazdagítják a házasságban megélt szexualitás elvi kérdéseit. **Abelardus, Petrus Lombardus, Albertus Magnus, Aquinói Tamás** érdeme abban keresendő, hogy az egyes kérdések kapcsán nem csak ítéleteket fogalmaznak meg, mint a vétség következménye, hanem azok belső indoklásait is.

A **középkori skolasztikára jellemző a rendszeresség elve, melyet a házassági etikai tanításban is megtalálunk.** A középkori skolasztikusok alapvetően Augustinus tanítását tartják meg, vagy emelik az egyházban általános érvényűvé. Mindemellett megfigyelhető egy szintézis, a hagyományok és a haladás sajátos dialektusa.

Az Újkor

Két ellentétes jelenség tapasztalható:

Az augustinusi örökség egyre inkább feloldódik a szexuális élvezetek kiszélesítése irányába. Másfelől, a szexualitás házasságon kívüli megélését szigorúbb megítélés övezte. A szexuális vétségeket szigorúan regisztrálták és nem tettek enyhítő körülményeket, mint pl. a kis értékű lopások esetén, mely bocsánatos bűnnek számított.

Ebben a korban megállapítható a szexuális morál bővülése. Ez a gazdagodás legitimnek és hasznosnak tekintendő. A Biblia nem tér ki részleteiben a szexualitás egyik-másik kérdéskörére, ezért az erkölcssteológiai fejtegetések nyereségül szolgálnak.

Az újkort követő időszakban a **szexuális morál szigorodását** követhetjük nyomon. A szexuális tisztaság az erények legfőbbike, a „**minden gyöngyök gyöngye**”. Következésképpen, a tisztátalanság a bűnök legrosszabbikának tekintendő.

Egy 18. századi prédikátor számára a paráznaságban nagyobb gonoszság van, mint a hittagadásban. A paráznaság bűnéhez szokott ember megtérését roppant nehéznek tartották. Az ítéletek 99%-a ebből az elhajlásból adódik.

A szexualitástól való félelem jellemző és uralkodó. Minden körülmény, mely oda vezetett került és elítélt volt. Az előírások tömege arra szolgált, hogy **felhívják a figyelmet a kerülendő veszélyre.**

Aggályosnak minősült az a testi-lelki érzékelés, amely az orgazmus megéléséhez kapcsolódott és amit a múltban kizárólag élvezetnek tekintettek. **Az emberre nézve lealacsonyítónak tekintették, s ebbe csak a nagyobb érték kedvéért volt szabad belebocsátkozni.**

A **szexualitás** és azon belül az **érzékliség megkülönböztetésre** fel kell hívni itt a figyelmet. Az érzékliség megélése erkölcstelen dolognak minősült, még a barokk kor érzéki örömeknek hódoló korszakában is. Talán éppen annak kompenzálására születik ez az erkölcsi tiltás. Némi helyreigazítással: a féktelen élvezet megélése vagy a „rendetlen” vágyakozás utána számított véteknek az egyházi erkölcsi tanrendben.

Három alapnormát állapíthatunk meg végkövetkeztetésként:

- a **szexualitásnak a házasságon belül a helye, következésképpen minden olyan cselekedetnek is, amely a szexualitáshoz vezet;**
- a **szexuális viselkedést a házasságban lényegileg a gyermeknemzés gondolata határozza meg;**
- a **megkezdett és végrehajtott nemi kapcsolat a házasság fölbonthatatlanságát eredményezi.**

Ezek a tételek már abban a korban is megütközést keltettek, hiszen sokan nem tudták tartani ezeket az erkölcsi normákat. Ma, talán ennek a szigorúságnak kompenzálása zajlik, amikor közösségi szinten nem fogadnak el ilyen és hasonló normákat.

Amikor visszatekintünk a szexuális viselkedés és erkölcsi normaállítás koronkénti hullámzására, tegyük azt azzal a céllal, hogy meglássuk benne a hiányosságokat és megóvjuk magunkat a hasonló hiba elkövetésétől.

Modernkori pozitív vélemény a szexualitásról

A korábbi bizalmatlanságból mára már nem sok érezhető a társadalmi közmegítélés során. A szexualitást hangsúlyosan értéknek tekintik és nem pusztán **bűnalkalomnak. A házasságon belül megélt szexualitás „tiszteletre méltó erkölcsi értékű cselekedetnek”** minősül (Weber, 1999).

E megítélésnek egyik mozgatórugója éppen a Biblia nemiségről szóló tanításában és újraértelmezésében rejlik. **Felfedezték a Biblia szexualitásáról és nem csak házasságról szóló tanítását (Lásd: Énekek Éneke), amelyet Isten ajándékával azonosítanak.**

A **gyermeknemzés értéke mellé felsorakozik a házasságon belül megélt szexuális öröмок fontossága. Ez a tendencia azonban a gyermeknemzés és vállalás azonmód fontosságát szüntette meg és tette viszonylagossá.**

Konszenzus uralkodik a történelmi egyházak közt a tekintetben, hogy a szexuális cselekvés csak akkor mondható felelősségteljesnek, ha két olyan különböző nemű felnőtt személy közösségében történik, akik szeretetben egymásnak adják magukat, erre a közösségre elkötelezettnek vallják magukat és alapvetően készek az élet továbbadására.

<div>K-MOOC</div> <div>ÓBUDAI</div> <div>EGYETEM</div>	<div>BIOETIKA</div> <div>ÉLET-, CSALÁD-, EGÉSZSÉG- ÉS KÖRNYEZETVÉDELEM</div>	<div>KOVÁCS SZABOLCS</div> <div>BABES-BOLYAI</div> <div>TUDOMÁNYEGYETEM</div>
<div>8.1. A házasság alapja</div> <div>8.2. Házasság és szexualitás</div> <div>8.3. Szexuális magatartás</div>	<div>8. A nemi szerepek. A házasság biológiai és keresztyén-etikai alapjai. A házasság intézményének genealógiája</div>	
	<div>8.3. A szexuális magatartás divergens megítélése</div> <div> <p>Ebben az alfejezetben arra kívánunk rámutatni, hogy bizonyos szexuális magatartásformák különböző megítélés alá esnek egyházi és társadalmi körökben. Az előző fejezetben ismertettük a házasság és a házassággal kapcsolatos keresztyén-etikai szempontok korszakonkénti fejlődését.</p> <p>Ennek következményeként a történelmi keresztyén egyházaknak egyértelmű állásfoglalása ismert a szexuális viselkedés és annak különböző magatartásformáit illetően. Itt konkrétan az önkielégítés, a házasság előtti vagy kívüli nemi érintkezés és fogamzásgátlás kérdése kerül előtérbe. A homoszexualitás kérdéskörét bővebben a következő fejezetben tárgyaljuk.</p> <p>Ezzel szemben vagy mellett találkozunk a társadalomtudományok modern felfogásával és kutatási eredményeivel, úgy mint szociológia, pszichológia, orvostudományok, szexuálpszichológia, szexuálpatológia, stb. melyek szakítva a keresztyén etikai hagyományokkal, tudományos szemszögből mérlegelve más, vagy olykor ellentétes álláspontot képviselnek.</p> <p>A) Önkielégítés (maszturbáció)</p> <p>Olyan magatartásforma, melynek célja a szexuális izgalom és kielégülés elérése (Buda, 2002).</p> <p>Az egyházi álláspont kezdetben elítéli, újabban fenntartással kezeli ezt a kérdést. Az önkielégítés, mivel a személy önmaga örömszerzésére végzett aktus, ezért megítélés alá esik. Ez a megítélés abból a felismerésből fakad, hogy a szexualitás relacionális cselekedet, mely két ember közti kapcsolat beteljesedésének komponense. Ami ettől eltér—öncélúvá válik. A teológiai álláspont is módosulni látszik, miszerint az önkielégítést „hiánynak” tekintsék, amelynek nem kell feltétlenül erkölcsi minőséggel rendelkezni (Weber, 1999).</p> <p>A szexuálpszichológia megállapítása, hogy az önkielégítés az állatvilágban főleg korlátozott élethelyzetben előforduló jelenség, mely az emberre is jellemző. A felmérések azt igazolják, hogy a férfiak 80-90%-a folyamatosan gyakorolja, a nők legalább 50%-ának már volt ilyen jellegű tapasztalata (Hirschfeld, 1917; Stekel, 1920).</p> <p>Valószínűségi mutatók alapján a tudomány azt az álláspontot képviseli, hogy ha huzamosabb ideig és nagy gyakorisággal is történik az önkielégítés, annak sem szexuális, sem személyre ható káros kihatása nincs (Buda, 1999).</p> <div> <p>Alfred Kinsey felméréseiből (1948, 1953) az derül ki, hogy egy 10.000 fős mintán végzett felmérés alapján az önkielégítés mindig pótló, helyettesítő viszonyban áll más kielégülési módokkal, különösen a heteroszexuális nemi élettel (Buda, 2002).</p> <p>Az összefüggéseket vizsgálva Kinsey megállapítja, hogy bizonyos társadalmi körökben, ahol korlátozott a heteroszexuális nemi kielégülés (pl. valamely tiltás vagy vallási korlátozás miatt) ott megnő az önkielégítéssel járó aktusok gyakorisága. Azaz, nem azért nincs egyes felnőtteknek heteroszexuális nemi élete, mert önkielégítést gyakorolnak, hanem mert valamely külső, vagy belső (pszichikai) tényező akadályozza azt.</p> </div> <div> <p>A fenti megállapítások során érdemes meglátnunk, hogy az egyházi-keresztyén etikai értékrend az erkölcsi (jó/rossz) helyes vagy helytelen kategóriára keres választ. A tudományos vizsgálat arra keres választ, hogy az önkielégítés aktusának, gyakoriságának van-e valamely maradandó káros hatása a személy pszichoszexuális fejlődésére.</p> <p>Az interdiszciplináris diskurzus eredménye, hogy a jelenkori teológia újraértelmezi és valamely szexuális hiánypótlásnak fogja fel az önkielégítést és nem a heteroszexuális beteljesedés helyettesítőjeként.</p> </div> <p>B) A házasság előtti/kívüli nemi élet</p> <p>A keresztyén egyházi tanítások megegyeznek abban, hogy a szexualitásnak és minden ehhez kapcsolódó megélésnek a házasságban van a helye. Ennélfogva a házasságon kívüli nemi élet nem tölti be rendeltetését, tehát tiltott.</p> <p>A teológiai álláspont önkorrekciója, hogy a még nem házas felek közt bizonyos szexuális érintkezést megenged, de a végső beteljesülést nem (Weber, 1999).</p> <p>Más teológiai álláspont szerint a házasság előtti nemi kapcsolat kérdése az erkölcsi lelkiismeret hatáskörébe utalandó. Azaz, a házasságkötésre elszánt felek maguk döntsék el, ha házasságkötés előtt vagy után kívánnak nemi kapcsolatot teremteni. Itt szóba kerül az összeköltözés és nemi kapcsolat kérdésköre is. Amennyiben az erkölcsi minimumokat tekintjük, akkor ez az elköteleződési forma tartalmasabb keretnek bizonyul a nemiség megélésére, mint az alkalmi és változó partnerű nemi kapcsolat.</p> <p>A szexuálpszichológia ebben a kérdésben az alkalmasság meglétét vizsgálja. Azaz a felek biológiailag és pszichológiailag elég érettek-e a nemi aktivitás elkezdésére. A gyakorlat azt mutatja, hogy a lányoknál már 12 éves kortól elkezdődik a nemi érés, fiúknál valamivel később, 14-15 éves korban, de a lelki érés sokkal később következik be. A korai szexuális aktivitás elkezdése számos pszichikai utóhatást von maga után, mely kihatással van a személyiségfejlődésre.</p> <p>C. A fogamzásgátlás</p> <p>Ez az a terület, ahol az egyházi tanításokban is nagy divergencia áll fenn. A katolikus egyház pápai enciklikájában (Humana Vitae, 1968) azt találjuk, hogy csak a természetes fogamzásgátlási módszerek megengedettek, de a széles teológusi körök a lelkiismeret hatáskörébe utalva a kérdést, a nem természetes fogamzásgátlás módszereit is megengedettnek tartják.</p> <p>Ezen a ponton az egyházi és állami szervek egymás mellé rangsorolódnak. A lelkiismereti szabadság által egyre inkább a személy cselekvési szabadsága kerül előtérbe és az egyházi, valamint az állami szerveknek csökken a korlátozó vagy előíró autoritása.</p> <div> <p>Ezt a folyamatot a szexuális etika privatizálásaként lehet felfogni. Ennek a folyamatnak része, hogy a hagyományban, teológiai értekezésekben, tudományos kutatásokban megfogalmazott megállapítások egyre inkább teret vesztenek. Helyébe az individuális szexuáletika lép, mely hajlamos a változó trendeket követni és az egyéni vágyakat érvényesíteni.</p> </div> </div>	

